

Façana de l'Alfolí de la Sal l'any 1997. Foto: Josep M. Oliveras. Arxiu Històric de l'Escala.

Els pescadors establerts a Empúries, ben aviat demanaren permís al comte d'Empúries per construir una barraca o botiga al port de l'Escala per a guardar els estris prop d'on tenien la barca i així facilitar la maniobra de treta i avarada de les embarcacions carregades amb el pesat ormeig. Una de les primeres botigues documentades al port de l'Escala fou la d'en Massanet, de 1556, i la de Joan Andreu, "pescador natural de França", feta el 1591⁶. Aquesta última feia 7 pams d'amplada per 14 de llargada. Les botigues solien constar d'un magatzem on guardar les cofes amb les xarxes anxoveres i sardinaleres, junt amb la resta d'ormeig. A més disposaven de barrils, pasteres i tinars d'obra al voltant per a la conservació del peix. Després de les barques, les botigues foren els primers salins o fàbriques de salaó d'anxova i sardina.

LA BOTIGA DE LA SAL D'EMPÚRIES

Tants beneficis generà aquesta pesca que si en el capbreu del terme d'Empúries de 1501⁷ no apareix cap barraca o botiga al Port de l'Escala, en el de 1630⁸ n'apareixen documentades 33 i 6 a Empúries, una de les quals és la "botiga de la sal". De 63 emfiteutes que hi havia el 1630 en el terme d'Empúries, aproximadament la meitat, tenien una o més botigues. És evident que la pesca dels sardinals rendia molts beneficis i és l'origen del poblament del Port de l'Escala. L'altre gran impuls al poblament seria el comerç de cabotatge. Vaixells carregats de mercaderies de tota classe embarcaven i desembarcaven al port de l'Escala, malgrat les dificultats

d'amarrament en no disposar de moll i haver de ser els llaguts de sardinals i palangrers els que feien el transport des dels vaixells a la platja. Després mules a bast i animals de càrrega amb carros portaven les mercaderies a destí.

Al capbreu de 1630 hi ha registrada una botiga a Empúries, que subministrava la sal per al consum de les famílies i per a la salaó, ja que era un producte de primera necessitat. Així que abans de l'Alfolí aquest important producte consta que es venia a la "Botiga de la sal d'Empúries". El creixement del Port de l'Escala, quan les botigues passaren a ser hàbitat permanent, feu que el 1680, els vuitanta veïns que tenia el Port de l'Escala demanessin a la comtessa d'Empúries llicència per a tenir església pròpia, en no poder anar a Empúries en dies de mal temps. Aquest era el primer pas, però el següent li donaria l'Alfolí, impulsant el creixement econòmic i demogràfic fins que el 1766, l'Escala aconseguí el rang de vila.

IMPORTÀNCIA DE LA SAL

La sal⁹ és coneguda des de l'antiguitat pel seu valor nutricional, medicinal, com a condiment per a ressaltar el sabor del menjar i per a la conservació dels aliments. És indispensable una ració diària de sal per a l'equilibri de la pressió osmòtica del cos. Els animals herbívors necessiten ingerir sal per a completar la dieta pobra en minerals. A causa de les propietats antibacterianes, la sal va ser indispensable a l'antiguitat per a la conservació dels aliments: peix, carn, vegetals i derivats làctics, cosa que permeté llargs viatges i l'establiment de rutes comercials en nous territoris.

Els romans pagaven els soldats una gratificació amb sal anomenada *salarium argentatum*: el salari. El 555 aC un dels còsols romans, anomenat Salinator, administrava els impostos de la sal. Com a element indispensable per a l'existència el valor de la sal era comparable a l'or, per això en alguns indrets era anomenada l'or blanc. Des de l'antiguitat, la sal es va gravar amb impostos i fou objecte d'una reglamentació molt rígida per part dels governants. Els estats en feren monopolis per a obtenir ingressos per a les arques reials.

6. ARXIU MUNICIPAL DE CASTELLÓ D'EMPÚRIES. Registre 10977.

7. ARXIU COMARCAL DE L'ALT EMPORDÀ. Fons Medinaceli. "Cabreo que contiene algunos pueblos y Lugares del Termino y Parroquia del Castillo de Ampurias des de el año de 1501 hasta el de 1516..."

8. ARXIU COMARCAL DE L'ALT EMPORDÀ. Capbreu de 1630, nùms. 28, 29 i 39.

9. La paraula sal prové de l'indoeuropeu *hals* i significa també mar, llac i aigua. És una de les paraules que té més derivats, prova de la multiplicitat d'usos que ha tingut al llarg de la història: salí, salina, saliner, salaó, salmorra, salobre, salabor, salmàstiga, salnitre, saladar, salanc, salut, salubre, salpàs, salpasser, salaç, salari...